

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول: کلیات تحقیق	۱
۱-۱- مقدمه	۲
۲-۱- بیان مسئله	۳
۳-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق	۵
۴-۱- اهداف تحقیق	۷
۴-۱-۱- هدف اصلی:	۷
۴-۱-۲- اهداف ویژه	۷
۵-۱- فرضیه‌های تحقیق	۷
۵-۱-۱- فرضیه اصلی:	۷
۵-۱-۲- فرضیه‌های ویژه	۷
۶-۱- تعاریف مفهومی و عملیاتی واژگان کلیدی تحقیق	۸
۶-۱-۱- تعاریف مفهومی	۸
۶-۱-۲- تعاریف عملیاتی	۹
۷-۱- قلمرو تحقیق	۱۰
۷-۱-۱- قلمرو موضوعی	۱۰
۷-۱-۲- قلمرو مکانی	۱۱
۷-۱-۳- قلمرو زمانی	۱۱
۸-۱- خلاصه فصل	۱۱
فصل دوم: مبانی تحقیق و مروری بر تحقیقات انجام شده	۱۲
۱-۲- مقدمه	۱۳
۲-۲- مبانی تئوری یا نظری تحقیق	۱۳
۲-۲-۱- مبانی نظری مرتبط با گرایش به طلاق	۱۳
۲-۲-۱-۱- تعریف و انواع طلاق	۱۵
۲-۲-۱-۲- عوامل جهانی طلاق	۱۸

۲۰	..... ۳-۱-۲-۲-علل طلاق در ایران
۲۰	..... ۴-۱-۲-۲-نظریه‌های مرتبط با گرایش به طلاق
۲۰	..... ۱-۴-۱-۲-۲-نظریه مبادله
۲۲	..... ۲-۴-۱-۲-۲-نظریه تضاد رندال کالینز
۲۴	..... ۳-۴-۱-۲-۲-نظریه همسان همسری
۲۵	..... ۴-۴-۱-۲-۲-نظریه ناهمسان همسری وینچ
۲۶	..... ۵-۴-۱-۲-۲-نظریه کارلسون
۲۶	..... ۶-۴-۱-۲-۲-نظریه کارکردگرایی
۲۷	..... ۷-۴-۱-۲-۲-نظریه بی‌ثباتی ازدواج
۲۹	..... ۸-۴-۱-۲-۲-نظریه شبکه روابط اجتماعی:
۳۱	..... ۹-۴-۱-۲-۲-نظریه نقش‌ها:
۳۲	..... ۱۰-۴-۱-۲-۲-نظریه نابسامانی اجتماعی:
۳۴	..... ۱۱-۴-۱-۲-۲-نظریه‌ی آثار تعامل
۳۴	..... ۲-۲-۲-۲-مبانی نظری مرتبط با کنترل عواطف
۳۴	..... ۱-۲-۲-۲-مفهوم عاطفه
۳۵	..... ۲-۲-۲-۲-مفهوم کنترل عواطف
۳۸	..... ۳-۲-۲-۲-پیامدهای عدم کنترل عواطف
۳۸	..... ۴-۲-۲-۲-کنترل عاطفی، رضایت زناشویی و رضایت جنسی
۴۱	..... ۵-۲-۲-۲-الگوی فرایند تنظیم عواطف
۴۲	..... ۶-۲-۲-۲-دیدگاه‌های نظری کنترل عواطف
۴۲	..... ۱-۶-۲-۲-۲-نظریه جیمز-لانگه
۴۲	..... ۲-۶-۲-۲-۲-نظریه کانن-بارد
۴۲	..... ۳-۶-۲-۲-۲-نظریه شاختر-سینگر
۴۳	..... ۴-۶-۲-۲-۲-نظریه سولومون
۴۳	..... ۵-۶-۲-۲-۲-نظریه آرنولد: نظریه شناختی-ارزیابی
۴۳	..... ۶-۶-۲-۲-۲-نظریه لازاروس

۴۳	..... نظریه پارکینسون ۷-۶-۲-۲-۲
۴۳	..... نظریه واینر ۸-۶-۲-۲-۲
۴۴	..... نظریه پلاچیک ۹-۶-۲-۲-۲
۴۴	..... نظریه اشلوزبرگ: ۱۰-۶-۲-۲-۲
۴۴	..... نظریه لپر: ۱۱-۶-۲-۲-۲
۴۵	..... مؤلفه‌های کنترل عواطف ۷-۲-۲-۲
۴۷	..... مبانی نظری مرتبط با روابط قبل از ازدواج زوجین ۳-۲-۲
۴۹	..... نظرات و دیدگاه‌ها مرتبط با روابط مردان و زنان ۱-۳-۲-۲
۴۹	..... نظریه فمینیستی ۱-۱-۳-۲-۲
۵۰	..... نظریه فروید ۲-۱-۳-۲-۲
۵۰	..... نظریه فروم ۲-۱-۳-۲-۲
۵۱	..... نظریه فرانکل ۳-۱-۳-۲-۲
۵۲	..... نظریه مازلو ۴-۱-۳-۲-۲
۵۲	..... نظریه پرلز ۵-۱-۳-۲-۲
۵۲	..... نظریه هورنای ۶-۱-۳-۲-۲
۵۳	..... دیدگاه قرآن کریم ۷-۱-۳-۲-۲
۵۴	..... پیشینه تحقیق ۳-۲
۵۴	..... پیشینه داخلی ۱-۳-۲
۵۵	..... پیشینه تحقیقات مرتبط با متغیر گرایش به طلاق ۱-۱-۳-۲
۵۷	..... پیشینه تحقیقات مرتبط با متغیر کنترل عواطف ۲-۱-۳-۲
۵۹	..... پیشینه تحقیقات مرتبط با متغیر دوستی قبل از ازدواج ۳-۱-۳-۲
۶۰	..... پیشینه خارجی ۲-۳-۲
۶۲	..... خلاصه فصل ۴-۲
۶۳	..... فصل سوم: مواد و روش‌ها
۶۴	..... مقدمه ۱-۳
۶۴	..... روش تحقیق ۲-۳

۳-۳- ابزار و روش گردآوری داده‌ها و اعتبار آن‌ها	۶۴
۳-۴- جامعه و نمونه آماری تحقیق	۶۶
۳-۵- مراحل اجرای تحقیق	۶۶
۳-۶- روش گردآوری اطلاعات	۶۷
۳-۷- روش تجزیه و تحلیل داده‌ها	۶۷
۳-۸- خلاصه فصل	۶۷
فصل چهارم: نتایج	۶۸
۴-۱- مقدمه	۶۹
۴-۲- توصیف داده‌ها	۷۰
۴-۳- تحلیل داده‌ها	۷۱
۴-۳-۱- آزمون کولموگروف اسمیرنوف (بررسی نرمال بودن)	۷۱
۴-۳-۲- بررسی فرضیات تحقیق	۷۲
۴-۳-۲-۱- فرضیه ویژه اول	۷۲
۴-۳-۲-۲- فرضیه ویژه دوم	۷۳
۴-۳-۲-۳- فرضیه فرعی اول:	۷۴
۴-۳-۲-۴- فرضیه فرعی دوم:	۷۵
۴-۳-۲-۵- فرضیه فرعی سوم:	۷۶
۴-۳-۲-۶- فرضیه فرعی چهارم:	۷۷
۴-۴- خلاصه فصل	۷۸
فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری	۷۹
۵-۱- مقدمه	۸۰
۵-۲- بحث و تفسیر نتایج فرضیه‌های پژوهش	۸۰
۵-۲-۱- بحث و بررسی فرضیه ویژه اول: بین گرایش به طلاق زنان و مردان شهر کرمان، با دوستی قبل از ازدواج و فاقد آن، تفاوت معناداری وجود دارد.	۸۰
۵-۲-۲- بحث و بررسی فرضیه ویژه دوم: بین کنترل عواطف افراد متأهل شهر کرمان، با دوستی قبل از ازدواج و فاقد آن، تفاوت معناداری وجود دارد.	۸۱

۳-۵- محدودیت‌های پژوهش	۸۱
۱-۳-۵- محدودیت‌های در اختیار محقق	۸۱
۲-۳-۵- محدودیت‌های خارج از اختیار محقق	۸۱
۴-۵- پیشنهادها	۸۲
۱-۴-۵- پیشنهادهای کاربردی	۸۲
۲-۴-۵- پیشنهادهایی جهت پژوهش‌های آینده	۸۳
منابع	۸۴
پیوست‌ها	۹۳
پیوست ۱: پرسشنامه گرایش به طلاق مختاری و همکاران (۱۳۹۲)	۹۴
پیوست ۲: پرسشنامه کنترل عواطف ویلیامز و همکاران (۱۹۹۷)	۹۵

فهرست جدول‌ها

صفحه	عنوان
۶۵	جدول ۳-۱- تناظر ابعاد پرسشنامه شاخص کنترل عواطف ویلیامز و همکاران (۱۹۹۷) با گویه های آن
۶۵	جدول ۳-۲- اعتبار درونی و بازآزمایی آزمون کنترل عواطف ویلیامز و همکاران (۱۹۹۷)
۶۹	جدول ۴-۱- شاخص‌های آماری مرتبط با بررسی متغیرها در تحقیق
۷۰	جدول ۴-۲- توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری بر اساس متغیر جنسیت
۷۰	جدول ۴-۳- توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری بر اساس متغیر تحصیلات
۷۱	جدول ۴-۴- توزیع فراوانی و درصد نمونه آماری بر اساس متغیر سن
۷۱	جدول ۴-۵- آزمون کولموگروف اسمیرنوف یک نمونه ای برای متغیرهای تحقیق
۷۲	جدول ۴-۶- آزمون لون برای بررسی همگنی واریانسهای بین دو گروه
۷۲	جدول ۴-۷- آزمون تحلیل واریانس جهت ارزیابی تفاوت نمرات گروه‌ها در متغیر گرایش به طلاق
۷۳	جدول ۴-۸- آزمون لون برای بررسی همگنی واریانسهای بین دو گروه
۷۳	جدول ۴-۹- آزمون تحلیل واریانس جهت ارزیابی تفاوت نمرات گروه‌ها در متغیر کنترل عواطف
۷۴	جدول ۴-۱۰- آزمون لون برای بررسی همگنی واریانسهای بین دو گروه
۷۴	جدول ۴-۱۱- آزمون تحلیل واریانس جهت ارزیابی تفاوت نمرات گروه‌ها در متغیر کنترل خشم
۷۵	جدول ۴-۱۲- آزمون لون برای بررسی همگنی واریانسهای بین دو گروه
۷۵	جدول ۴-۱۳- آزمون تحلیل واریانس جهت ارزیابی تفاوت نمرات گروه‌ها در متغیر کنترل خلق افسرده
۷۶	جدول ۴-۱۴- آزمون لون برای بررسی همگنی واریانسهای بین دو گروه
۷۶	جدول ۴-۱۵- آزمون تحلیل واریانس جهت ارزیابی تفاوت نمرات گروه‌ها در متغیر کنترل اضطراب
۷۷	جدول ۴-۱۶- آزمون لون برای بررسی همگنی واریانسهای بین دو گروه
۷۷	جدول ۴-۱۷- آزمون تحلیل واریانس جهت ارزیابی تفاوت نمرات گروه‌ها در متغیر کنترل عاطفه مثبت

چکیده

هدف اصلی تحقیق حاضر مقایسه گرایش به طلاق و کنترل عواطف در زوجین با دوستی قبل ازدواج و بدون دوستی قبل ازدواج در شهر کرمان است. پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده ها، توصیفی از نوع علی-مقایسه‌ای است و با توجه به اینکه این پژوهش در یک بازه زمانی خاص به جمع آوری داده ها و سپس تحلیل آن ها می پردازد، از نظر زمانی نیز، مقطعی می باشد. جامعه آماری شامل مردان و زنان شهر کرمان بوده که از بین آن ها نمونه ای شامل زنان و مردان متأهل (زوجین) شهر کرمان به تعداد ۷۵ نفر زوج با دوستی قبل از ازدواج و ۷۵ نفر زوج بدون دوستی قبل از ازدواج (در مجموع ۱۵۰ نفر) با لحاظ ملاکهای ورودی و خروجی مشخص بوده که با روش نمونه گیری در دسترس از بین مراکز خدمات روان شناختی مشاوره در شهر کرمان که دارای ملاک های ورودی مشخص شده بودند، انتخاب گردید. در این تحقیق مبانی نظری با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و آنلاین جمع‌آوری شد. داده‌های موردنیاز برای سنجش فرضیه‌های تحقیق نیز با استفاده از پرسشنامه به صورت میدانی گردآوری شد. پرسشنامه‌های استفاده شده پرسشنامه گرایش به طلاق مختاری و همکاران (۱۳۹۳) و مقیاس کنترل عواطف ویلیامز و همکاران (۱۹۹۷) بود که روایی و پایایی آن‌ها محاسبه و مورد تایید قرار گرفت. نتایج تحقیق نشان داد که بین گرایش به طلاق زنان و مردان شهر کرمان، با دوستی قبل از ازدواج و فاقد آن، تفاوت معناداری وجود ندارد. همچنین نتایج تحقیق حاکی از عدم تفاوت معناداری بین میزان کنترل عواطف در زوجین با دوستی قبل از ازدواج و بدون دوستی قبل از ازدواج در شهر کرمان بود. پیشنهاد می شود فضای ارتباط سالم دختران با پسران قبل از هرگونه ازدواج فراهم بیاید تا از هرگونه فروپاشی احتمالی خانوادگی در ابتدای مسیر زندگی زوجین کاسته شود.

واژگان کلیدی:

گرایش به طلاق، کنترل عواطف، دوستی، ازدواج

فصل اول: کلیات تحقیق

در سال‌های اخیر، هم‌زمان با تحولات ساختی و اجتماعی در جامعه ایران همچون: گسترش شهرنشینی، افزایش میزان تحصیلات عالی، گسترش رسانه‌های جمعی مانند اینترنت و ماهواره، نهاد خانواده تحولات مهمی را از سر گذرانده و در حال گذراندن است. از جمله این تحولات مهم، معضلات خانوادگی، افزایش آمار طلاق و گسترش روابط دوستی دختر و پسر قبل از ازدواج است. تحقیقات متعدد نشان داده که جوانان ایرانی، دیگر به روابط دوستی دختر و پسر قبل از ازدواج به‌عنوان یک امر منفی نگاه نمی‌کنند (آزاد ارمکی و دیگران، ۱۳۷۹؛ عبدالهیان، ۱۳۸۳؛ جوکار، ۱۳۸۳، احمدنیا و مهریار، ۱۳۸۳ و موحد و همکاران، ۱۳۸۶) که این خود می‌تواند نشان‌دهنده تغییر نگرش جوانان به این‌گونه روابط در جامعه باشد. این پدیده ناشی از علل گوناگون است؛ عواملی مانند افزایش سن ازدواج، شهرنشینی، افزایش تحصیلات به‌خصوص تحصیلات عالی که زمینه روابط دختر و پسر را فراهم می‌کنند و رسانه‌ها و دسترسی آسان به دنیای مجازی. در ایران به علت حساسیت موضوع، مطالعات اندک و اغلب غیر جامعی بر روی روابط با جنس مخالف در قبل از ازدواج انجام شده است. این مطالعات اندک، نشان داده‌اند که بین ۵۴ تا ۵۸ درصد از دانشجویان دانشگاه‌ها روابط دوستی قبل از ازدواج را تجربه می‌کنند، در حالی که روابط جنسی قبل از ازدواج در بین دانشجویان از ۸ درصد تا ۱۲ درصد در تغییر است (خلج آبادی فراهانی و مهریار، ۱۳۸۹). ظهور و بروز این پدیده و تحول در روابط بین شخصی دختران و پسرانجامه، قبل از ازدواج نگرانی خانواده‌ها، علما و جامعه دینی، مسئولان و برنامه ریزان فرهنگی و سازمان‌های مرتبط با جوانان را در پی داشته است. بنابراین، می‌توان گفت نوع معاشرت پیش از ازدواج در جامعه ایرانی با توجه به ارزش‌ها و هنجارهای فرهنگی و دینی، یک مسئله اجتماعی است (موحد و همکاران، ۱۳۸۵). رواج این چنین روابطی می‌تواند آثار زیانباری را بر خانواده ایرانی با توجه به ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی آن داشته باشد. از جمله این آثار، افزایش سن ازدواج، کاهش نرخ ازدواج و افزایش نرخ تجرد، افزایش ناسازگاری‌های زناشویی و خانوادگی و در نتیجه افزایش طلاق در جامعه است (محمودیان و دراهکی، ۱۳۹۳).

از سوی دیگر، هم‌زمان با روند افزایشی معاشرت‌های قبل از ازدواج با جنس مخالف، میزان ناکامی و شکست در ازدواج‌ها نیز سیر صعودی یافته است، به طوری که در سال ۱۳۹۷ نسبت ازدواج به طلاق در کشور ۳ به ۱ بوده است (سازمان ثبت‌احوال، ۱۳۹۸). تأملی بر روند آمارهای طلاق در کشور نشان می‌دهد که این موضوع در کشور نگرانی‌های زیادی را ایجاد کرده است به گونه ایی که در سال ۱۳۹۶ به‌عنوان یکی از پنج موضوع دارای اولویت در کشور در کنار اعتیاد به مواد مخدر و روان‌گردان‌ها، بیکاری، مفاسد اخلاقی و حاشیه‌نشینی (سکونت‌گاه‌های غیررسمی) تعیین شده است و حتی در جلسات مسئولان عالی کشور هم مورد تأیید قرار گرفته است و هم در

قانون حمایت از خانواده که در سال ۱۳۹۱ تصویب شده است و هم در سیاست‌های کلی خانواده که سال ۱۳۹۵ ابلاغ شده است در این زمینه تأکیدات مهمی شده است. لذا با توجه به اهمیت مسائل مرتبط با ازدواج هدف این تحقیق مقایسه گرایش به طلاق و کنترل عواطف در زوجین با دوستی قبل ازدواج و بدون دوستی قبل ازدواج است.

۱-۲- بیان مسئله

ازدواج موفق پایه و بنیانی برای ایجاد خانواده ای شاد و مستحکم است و هیچ چیز در جهان نمی‌تواند زندگی انسان‌ها را شاداب‌تر و بهتر کند مگر افزایش ازدواج‌های خوب. ازدواج فرایندی است ازکنش متقابل بین یک مرد و زن که برخی شرایط قانونی را تحقق بخشیده اند و مراسمی برای برگزاری زناشویی خود برپا داشته اند. در سال‌های اخیر کوشش‌های فراوانی صورت گرفته تا ثبات و کیفیت ازدواج را با استفاده از مفاهیمی چون ثبات، رضایت، موقعیت، کنترل عواطف، گرایش به طلاق خوشبختی، توافق و ... ارزیابی کنند ولی به‌ندرت به عامل دوستی با جنس مخالف قبل از ازدواج به‌عنوان یک عامل تأثیرگذار بر ثبات ازدواج و گرایش به طلاق پرداخته شده است.

نامداری (۱۳۹۶)، در تحقیقی با عنوان " بررسی تأثیر معاشرت با جنس مخالف قبل از ازدواج بر کیفیت زندگی و روابط زوجین شیرازی (پژوهش کیفی)" به بررسی موضوع مذکور پرداخته است. نتایج نشانگر دو حیطه‌ی اصلی: ۱- نکات مهم در تجارب روابط قبل از ازدواج که شامل علل و عوامل ورود به رابطه، معیارهای انتخاب، احساس فرد از تجربه رابطه، امتیازها و معایب، نگرانی و دغدغه افراد در این دوران ۲- تأثیر این روابط بر کیفیت زندگی و روابط زوجین که شامل ارتباط با همسر، رضایت از زندگی مشترک، شباهت‌ها و تفاوت‌های دوران دوستی با بعد از ازدواج بود. این نتایج بر وجود میل غریزی به شناخت جنس مخالف و فاصله گرفتن از ارزش‌های سنتی و گرایش به سبک زندگی مدرن تأکید می‌کند. زوجین از روابط دوستی قبل از ازدواج خود رضایت داشتند ولی به دلیل نبودن فلسفه‌ی زیربنایی این روابط در کشور ما و تفکر سنتی خانواده و عدم حمایت آن‌ها بعد از ازدواج و همچنین نرسیدن افراد به رشد فکری لازم در مورد هدف از ایجاد رابطه و عدم مدیریت درست آن، مشکلات و همچنین عوارض فردی و اجتماعی برای افراد به وجود می‌آید. همچنین رباب شجاعی (۱۳۹۰)، در تحقیقی به این نتیجه رسیده که، افرادی که نگرش منفی نسبت به دوستی دختر و پسر قبل از ازدواج داشته‌اند، رضایت زناشویی بهتری را در آینده پیش‌بینی می‌کنند و بالعکس. مردان از میانگین بالاتری نسبت به زنان برخوردارند، که این نشان می‌دهد مردان نگرش بالاتری نسبت به دوستی دختر و پسر قبل از ازدواج، نسبت به